

Виборчий кодекс: що нового?

1 квітня народні депутати направили до Конституційного Суду для отримання висновку проект закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо строків повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів)». Законопроектом пропонується внести зміни до статей 136 і 141 Основного Закону щодо встановлення п'ятирічного строку повноважень депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, обраних на чергових виборах.

Там же визначено, що вибори до місцевих органів влади відбудуться 27 березня 2011 року. Водночас до початку передвиборної кампанії народні обранці декларують намір здійснити довгоочікуваний перегляд виборчого законодавства, ухваливши так званий Виборчий кодекс. Ідеться, зокрема, про зміну виборчих систем, які застосовуються на виборах народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, міських рад, міських голів і передусім районних та обласних рад, оскільки чинна нормативна база не відповідає їх конституційному статусу виразників інтересів територіальних громад.

Наразі документ направлено до депутатських фракцій для ознайомлення. Чи проголосують вони за проект кодексу, стане зрозуміло за підсумками «круглого столу» (запланованого на 28 квітня в Комітеті з питань державного будівництва та місцевого самоврядування) й парламентських слухань: «Реформування законодавства України про місцеві вибори в інтересах територіальних громад», які відбудуться 12 травня.

До речі, Голова Верховної Ради Володимир Литвин уже спрогнозував, що після обговорення в сесійній залі проект відправлять на повторне

перше читання, чітко зазначивши у відповідній постанові, яку саме виборчу систему хочуть бачити законодавці на всіх рівнях. Він також наголосив, що сьогодні «вкрай важливо не «спалити» цієї колосальної роботи».

Наразі жодна з політичних сил, представлених у Верховній Раді, не висловила зауважень до проекту кодексу, а тому спрогнозувати, хто виявиться невдоволеним запропонованою редакцією, досить складно. Нагадаємо, що робоча група з підготовки законодавчого акту створювалася за розпорядженням тодішнього керівника парламенту Арсенія Яценюка. Ініціаторами законопроекту стали народні депутати Юрій Ключковський («НУ-НС»), який очолював робочу групу, Сергій Подгорний (БЮТ), Сергій Гриневецький та Віктор Сінченко («Литвинівці»). Також над документом активно працювали член ЦВК Олександр Шелестов, попередня посада якого – керівник юридичного департаменту Центрального апарату Партії регіонів, а також парламентарій третього та четвертого скликання за списком Компартії Георгій Крючков. Здавалося б, із таким колективом авторів законопроекту максимальна підтримка сесійної зали є гарантованою, однак, як це часто буває

в політиці, все може змінитися за мить до голосування.

Стримано оцінює шанси проекту Виборчого кодексу одразу подолати перше читання й один зі співавторів – голова підкомітету з питань виборчого законодавства та об'єднань громадян Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Сергій Подгорний: «Відкриті списки й «мажоритарку» нині декларують усі, а як настане час визначитися – голосів може не вистачити за жодну з новацій». Водночас, зазначає він, у будь-якому разі потрібно було з чогось починати, адже ніхто не заперечує необхідності узгодження й кодифікації вітчизняного виборчого законодавства.

Для прикладу Сергій Подгорний наводить процес організації парламентських і президентських виборів. Обидва типи є загальнодержавними, але виборчі округи чомусь «нарізаються» за різними схемами, що, в свою чергу, спричинює відмінності й у розподілі виборчих діляниць. Як бачимо, практика прийняття різних законодавчих актів, кожен з яких регулює окремий тип виборів (зокрема, загальнодержавних), призводить до виникнення розбіжностей у регулюванні схожих чи ідентичних виборчих відносин.

Проте проект Виборчого кодексу не лише об'єднує й уніфікує в собі 5 Законів України: «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України», «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад і сільських, селищних, міських голів», «Про Центральну виборчу комісію» та «Про Державний реєстр виборців», а й містить низку важливих законодавчих новел. Серед них:

- вибори народних депутатів проводитимуться за «відкритими списками» з поділом загальнодержавного виборчого округу на 30 регіональних. У кожному з них партія висуватиме окремих виборчих список зі щонайменше п'ятьма кандидатами в депутати. Формуючи списки, політична сила має забезпечити наявність у всіх п'ятірках кожного виборчого списку і чоловіків, і жінок;

- вибори депутатів сільських, селищних, міських і районних у містах радах відбуватимуться за мажоритарною системою відносно більшості в одномандатних виборчих округах;

- вибори сільського, селищного, міського голови проводитимуться за мажоритарною виборчою системою відносно більшості. Головна територіальна виборча комісія відповідних виборів визнає обраним сільським, селищним, міським головою кандидата, який за підсумками голосування виборців дістане найбільшу порівняно з іншими кандидатами кількість голосів. У виборах міського голови (міста обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення, міста Києва) перемагає той, хто здобуде підтримку більш як 50 відсотків справжніх голосів виборців або матиме відрив від наступного за кількістю голосів виборців кандидата не менше як 20 відсотків;

- вибори депутатів районної, обласної ради проводяться на засадах

відносно більшості у багатомандатних виборчих округах, що забезпечують передбачений статтею 140 Конституції України статус районних та обласних рад як органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних гро-

мад сіл, селищ, міст на території відповідних району й області.

Також у разі прийняття кодексу до роботи у виборчих комісіях залучатимуть лише тих, хто пройшов розроблений ЦВК курс підготовки й отримав спеціальний державний сертифікат.

Коментар

Юрій КЛЮЧКОВСЬКИЙ, керівник робочої групи з підготовки Виборчого кодексу, заступник голови Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування:

- Робоча група ознайомилася з досвідом кодифікації виборчого законодавства у Франції, Білорусі, Молдові, Грузії, Киргизії та інших країнах. Ми намагалися підготувати

передусім якісний правовий документ. Як він сприйматиметься з політичної точки зору – це інше питання. Є ймовірним, що запропоновані виборчі моделі можуть бути змінені, проте ми донині не знаємо позиції керівників парламентських фракцій щодо проекту Виборчого кодексу.

Наприклад, запропоновано визначити склад обласної ради, зважаючи на кількість виборців у районах і територіальних громадах міст обласного значення відповідної області. Представництво районів і міст обласного значення в об'єдрані визначатимуть так:

- 1) до 20 тисяч виборців – 2 депутати;

- 2) від 20 тисяч до 50 тисяч виборців – 3 депутати;

- 3) від 50 тисяч до 100 тисяч виборців – 4 депутати;

- 5) від 100 тисяч до 250 тисяч виборців – 5 депутатів;

- 6) від 250 тисяч до 500 тисяч виборців – 6 депутатів;

- 7) від 500 тисяч до 750 тисяч виборців – 7 депутатів;

- 8) від 750 тисяч до 1 мільйона виборців – 8 депутатів;

- 9) понад 1 мільйон виборців – 9 депутатів.

Запровадження шкали дасть можливість розв'язати проблему рівного представництва, що мало місце в системі багатомандатних виборчих округів до 2006 року. Тоді від міста Харкова з населенням 1,5 мільйона осіб і від Красноградського району Харківської області, де проживає лише 50 тисяч, виборці обирали по три депутати.

Ідея попередньої профпідготовки принаймні членів окружних виборчих комісій у проекті Виборчого кодексу зумовлена непоодинокими випадками непрофесійності їхніх дій. А проводити навчання під час виборчого процесу – нереально.

Над попередньою підготовкою може працювати будь-яка структура (Комітет виборців України, юридичні вищі навчальні заклади, громадські організації), яка доведе ЦВК високий рівень своєї кваліфікації. Це той шлях, яким варто йти.

Підготував Олексій СИЩУК.
Фото Миколи БЕЛОКОПИТОВА.

Дати

9

квітня

1991

Проголошення незалежності Грузії, 1918 р.

Фото жертв різанини 9 квітня 1989 р. на дошці оголошень у Тбілісі

9 квітня 1991 року – Верховна Рада Республіки Грузія ухвалила «Акт про відновлення державної незалежності Грузії». Документ базувався на результатах усенародного референдуму про відновлення державної незалежності Грузії, проведеного у країні 31 березня 1991 року. У ньому взяли участь 90,5% виборців, із яких за державну незалежність проголосували 98,93%. На два роки раніше, 9 квітня 1989-го, влада розігнала в Тбілісі багатотисячний мирний мітинг «інакомислячих», застосувавши сльозогінний газ, саперні лопатки і важку техніку (у результаті чого загинув 21 мирний житель). Тому саме цього дня у

1991 році лідер національного руху Звіад Гамсахурдіа – майбутній президент Грузії – оголосив про відновлення незалежності Грузії на підставі Акту про оголошення незалежності першої Республіки Грузії 26 травня 1918 року і Конституції країни 1921 року. До речі, наразі представники Верховної Ради Грузії часів першого президента Грузії Звіада Гамсахурдіа вважають, що День незалежності їхньої країни треба відзначати 9 квітня, а не 26 травня.

Ю. Ц.